

עין משפט ונר מצוה

א נמי' פ"ב מה' שבת ה' ט טו"ש"ע א"ח ק"י שיה טעין צ': קה ב מיי' פ"א מהל' שמיטה הל' ירד כב סמג עשין סג טו"ש"ע י"ד ק"י ו טעין א': קו ג מיי' שם הל' כח סמג שם טו"ש"ע י"ד סימן יא טעין א': קו ד מיי' שם הל' יד סמג שם טו"ש"ע י"ד סימן ו טעין א': קה ה מיי' שם ובל' יט ועי' כ"מ טו"ש"ע שם טעין צ': קכ ו ד ח מיי' שם הל' יד כב טו"ש"ע שם טעין א': קי ט י מיי' שם הלכה יט כ טו"ש"ע שם טעין צ': קיא כ מיי' פ"ב שם הל' יג סמג שם טו"ש"ע י"ד ק"י: קיב ל מיי' שם הל' ח סמג שם טו"ש"ע שם סימן ו טעין ד:

רבינו גרשום

כגון שהיה לו חולה מבעוד יום וכו' כלומר מע"ש היה חולה שיש לו סכנה דרואי לחלול עליו את השבת: אמר רבא פעמים שהשוחט [בשבת] מותר לבריא כלומר מה שנתר לחולה מן הבשר כגון שהיה לו חולה מע"ש ומוכנת היה לשחוט מע"ש ולא הבריא החולה ומבשל אסור כגון שקצץ לו דלעת במחובר דלא היה ראי' מע"ש וביום השבת קצץ ובשיל ועכשיו עשה איסורא: אמר רב דימי הילכך השוחט לחולה בשבת וכו' באומצא חי לבוס כלומר חתיכה קטנה של בשר: במגל יד סכין של פועלים שתוחבין הכרמים שמקופל ראשו לפניו לחתוך חפציו: דילמא אחי למעבד באידך גיסא שהיה עשוייה כמו ברול ואחי לידי דרוס: לא קשיא כאן בתלוש כשרה כאן במחובר (פסולת): להודיעך כחו דרבי דאפילו בדיעבד פוסל קשיא דרבי אדריב דמתניתין א' השוחט במחובר דאיבעד כשרה (ור' פוסל) והכא א' במחובר לקרקע ודאיבעד ופוסל וכו': במובני. כלומר לגלג שקשר הסכין במוכני ובדרך גלגולו שהיה מגלגלו שחט ועכשיו כיון דבא מבח אדם שחיתתו כשרה: קשיין אהרדי רישא וסיפא כשרה וסיפא א' היה צור יוצא מן הכותל וכו' כלומר במחובר הוא ופוסל:

^[א] נראה דל"ל והכא גבריימא פוסל רבי במחובר לקרקע אפי' דיעבד.

טו:

כגון שהיה לו חולה והבריא. וא"ת אם יש מוקצה לחצי שבת אמאי שרי לר"מ בשוחט לחולה והצריא ור' יהודה נמי אמאי לא אסר משום מוקצה דלא אסר אלא משום דקנים שוגג אטו מויד כדאמרין בהנזקין (גיטין נג): דבעינא היא בשליה אין לדין (בבא דף כו:) אם יש מוקצה לחצי שבת אם לאו וי"ל כיון שרגילות הוא שחוזר לחלויו לא היו מוקצה כמו גמרו בידי אדם דשרי ההם אי נמי רב גופיה מספקא ליה דשמא אין מוקצה לחצי שבת ולהכי לא אוקמינה כר"מ אלא כר' יהודה דאסר משום דקנים שוגג אטו מויד: **כגון** שקצץ לו דלעת. פירש צקונטרס מדנקט קצץ משמע דאיירי מן המחובר וקשה דא"כ מאי איריא מבשל אפילו כי לא נתבשל נמי אסור ואומר ר"ת דבתלושה איירי ושייך נמי בתלושה לשון קליפה כמו כאן קילץ בן עוזאי מורמוסי תרומה צפ' במה מדליקין צמם' תמיד (דף נד.) וצריש פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לג.):

דאמוקדך יקוד קוץ קרך וכלי דבתלושה איירי והא דלא נקט לשון חמיכה כדתנן (שבת דף קט:) מתחכין את הדילועין אולפי שדרך לקווצץ בחמיכות גדולות כשצאין לבשל שייך צו לשון קליפה ומבשל אסור משום דללעת לא חזיא לבוס כדאמרין צמם' תמיד (דף כו:.) כל מידי לא תפלט קמי רבך צר מקרא חייא דכפתילה של אכר דמיא וא"ת והא חזיא לזהמה ומוכין לכלבים היו מוכין לאדם כדמסיק בפ"ק בבבא (דף יא:) גבי אפרוח שנולה ציט" וי"ל כיון דללעת עומדת לאדם ואינה ראויה לאדם היו מוקצה אע"ג דחזיא לזהמה: **אלא** צור וקנה לבתחלה לא. וא"ת והלא נקט לשון דיעבד משום מגל יד כדאשכחן בריש כל הפסולין (וצמים דף לג.) דנקט ששחט משום טמא אע"ג דוריס וגשים ועבדים שוחטין לכתחלה וי"ל דהתם ניחא ליה למינקט כל הפסולין בעבודה יחד דשחיטה כשרה אצל כאן מה לו לשנות יחד כשרים לכתחלה עם כשרים דדיעבד וא"ת דצפ' חצית (שבת קמז.) קמני הרוחץ דיעבד משום מי מערה אע"ג דחמי טבריא אפי' לכתחלה וי"ל דמש"ה קמני חמי טבריא צדיי מי מערה למדקך נמי דמי מערה חמין דומיא דמי טבריא כדאמר התם (:) **ורמינהי** בכ"ז שוחטין בין בצור.

קנה אקנה לא קשיא הא בסימוניא דאגמא הא בשאר קנה כמו שמחלק לקמן (דף טו:) אלא צור אזור קשיא: **להודיעך** בחו דרבי. ולא חייש לאשמועי' כח דהיתירא

דרבי חייא דכבר אשמועינן בצרייתא דככל שוחטין בין בתלוש בין במחובר: **כאן** במחובר מעיקרו. לעיל גבי רבי חייא לא הוה מזי לשנויי

הכי דכיון דמחובר מעיקרו כשר דדיעבד למה יאסור לכתחלה דאי משום שמה ידרוס א"כ תלוש ולצסוף חיברו

נמי: **א**י שהיה קנה עומד מאליו. לאו למעוטי נטעו אדם קאמי

דההוא נמי חשיב מחובר מעיקרו דאפי' למאן דאמר המשתחוה לבית

אסור ה'המשתחוה לאילן לא אסרו אלא תוספת דוקא ולא נקט

הכא עולה מאליו אלא לגלות על צור היוצא מן הכותל דאיירי כמותל מערה דומיא דקנה העומד מאליו: אצל לא שחטינן ואשמועינן מתני' דעד כאן כו': צין **שהסכין למעלה**. כעין כל השחיטות: וצין **שהסכין למטה** וזאת אחת קודם שיליך ויציא: לעולם רבי חייא ואפי' לכתחלה. נמי מכשר: קשיא **דרבי ארדבי**. דהא קמני בצרייתא רבי פוסל ומעיקרו. פוסל ואפילו דדיעבד: במוכני. גלגל ושחט: **נעץ סכין בכותל**. והוליך והציא צור בזהמה עליה:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

שהיה לו חולה. מע"ש דכיון דשוגג הוא כדאוקמינן וליכא איסור שבת איסור מוקצה נמי ליכא דעומדת לשחיטה היתה צין השמשות ואפילו בשבת משום דחולי דפיקוח נפש דוחה את השבת: **מ"ט דרבי יהודה**. הא אפי' צמוד איסור שבת ליכא וכ"ש בשוגג: **והצריא**. היום בשבת

איסור מוקצה ליכא דהא צין השמשות חולה היה הלכך לר"מ דלאו משוי שוגג דאיסורי^א שבת שרי ולרבי יהודה אסור דאיסור שבת דשוגג איכא דהא הצריא: ובי הא. כלומר הא דאוקימנא דמשום איסור מוקצה שתקיה רב לתנא ואע"ג דצאיסור שבת שוגג הוה היינו כי הא דאמר רב: **השוחט לחולה**. שנחלה ציוס השבת: אסור. לאכול צריא מאותה בהמה צו ציוס דאע"ג דאיסור שבת ליכא דפיקוח נפש דוחה את השבת איסור מוקצה מיהא איכא דצין השמשות מוקצה הואי ולא היתה צוראזיה לשחט בשבת דהא עדדין לא היה חולה: **המבשל**. בשר שהיתה שחוטת מאתמול וצבלה היום לחולה שנחלה היום מותר לצריא: **מ"ט האי**. בשר הוה חזי להאי צריא צין השמשות לבוס חי הילכך אין כאן איסור מוקצה ואיסור שבת נמי אין כאן דהא לחולה בשלה: שוחט לא היה צין השמשות ראוי לבוס ואיכא איסור מוקצה אע"ג דאיסור שבת ליכא: **פעמים שהשוחט**. לחולה מותר לצריא לבוס כגון שהיה לו חולה מצעוד יוס דאין כאן לא איסור מוקצה ולא איסור שבת: **והמבשל** לחולה שנחלה היום אסור לצריא: **כגון שקצץ דלעת**. מן המחובר וצבלה לו דיש כאן איסור

מוקצה דמחוברת היתה צין השמשות ואית דמפרשי בדלעת תלושה ומוקצה ידיה משום דקשה היא ולא היא חדא דדלעת רכה היא יותר מן הבשר ועוד יקוצץ מן המחובר משמע דאי בתלושה לא שייך קליפה אלא חיתוך צ' כגון (שבת דף קטו:) מתחכין את הדילועין לפני הבהמה: **הלכסא** **השוחט לחולה בשבת**. לחולה מצעוד יוס: **כאומלא**. לבוס: **אדעפא** **דחולה קא שחיט**. וליכא למגור שמא ירבה בשחיטה בשביל צריא דהא משום ההוא זית דחולה צעי למשחט כולה: **בתני'** **במגל יד**. רפשא"ל בלע"ז ויש לה שמי פיות האחת חלקה כסכין והאחת יש בה פגימות:

הכל שוחטין וצבל שוחטין. כולה מפרש בגמרא (טו: פ'.)^[א]: **מגל קליר**. שקולצירין בה התצואה פלגילא"ל בלע"ז שפגימותיה נוטות כולן לצד אחד בשיפוע: **מגירה**. סכין מלא פגימות ואין משופעות כשל מגל קציר אלא מכיונות שיש לפגימה מורשא מכאן ומכאן כסתם פגימות אוגרת. ומגירה בלע"ז סייג"א: **שיניס**. התחוצים בלחי של בהמה: **והצפורן** מחוברת: **שהם חונקין**. שאין חותכין אלא קורעין מחמת הפגימות. והאי חונקין אשאררא קאי ולאו אלצפורן דטעמא דצפורן מפרש בגמרא (יט.) משום מחובר: **גב'** **דלמא אחי למעבד** **צאיך גיסא**. במקום הפגימות. ושמעין מהא דסכין פגומה ויש בה כדי לשחוט מן הפגס ולהלן אסור לשחוט צה לכתחלה דהא הכא גורינן משום אידך גיסא וכל שכן הכא(י דבהאיא גיסא גופה פגומה: **קרומים**. צלע של קנה: **רבי פוסל**. לקמן (טז.) נפקא לן מויקח את המקלחת^א: **ורבי חייא מכשיר**. ומתניתין דקתני שחיטתו כשרה לא מתוקמא כרבי אלא כרבי חייא ולכתחלה מיהת לא שחטינן ואשמועינן מתני' דעד כאן כו': צין **שהסכין למעלה**. כעין כל השחיטות: וצין **שהסכין למטה** וזאת אחת קודם שיליך ויציא: **לעולם רבי חייא ואפי' לכתחלה**. נמי מכשר: קשיא **דרבי ארדבי**. דהא קמני בצרייתא רבי פוסל ומעיקרו. פוסל ואפילו דדיעבד: **במוכני**. גלגל שקורין טו"ר והשכיב צו הסכין חודו למעלה וגלגל ושחט: **נעץ סכין בכותל**. והוליך והציא צור בזהמה עליה:

מסורת הש"ס

א) צ"ק מאה. ב) נלקמן (יח.) א) צ"ק מאה: נלעיל ג. לקמן טו: ח. קדושין ט: תוספתא פ"א ה"ב, ד) נכס"א טסף: מנא, ה) תוספתא פ"א ה"ב, ו) נלקמן טו: ז) נפיש"י על צבא וז בריש עמי הבא, ח) שוגג כמוד צאיסור. יעב"ד, ט) נצמ"א: היכא, י) בראשית כב, כ) וועי' היטב מוס' שבת קט. ד"ה רותקין ותוס' שם קמו. ד"ה דיעבד,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כגון בו' וי"ל בין דרלעת עומדת לאדם. לפי"ו למאי מחקין לעיל דף יד ט"א ד"ה מחכין הא בפשיטות בפלוגתא דרי"י ורי"ש דביה"ש היה עומד לאדם וי"ל בתלושה ותליא שפיר הוי מוקצה וכשבל בשבת לחסכו לכלבים נעשה עתה מוכן לבהמה והוי כמו נצילה דפליגי אי אמרינן מנו דלחמקלא לצין השמשות וי"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תרי"ה כגון שקצץ וכו' לפי שדרך לקווצץ בחמיכות גדולות. מלת גדולות נמחק. ויצי' קטעות כל"ל לעניד ועיין תדועי רשב"א וסס מוכחתי הכי:

קצוי רש"י

רפשא"ל שרפ"א.

מזמרה.

פלגילא"א. חרמש.

סייג"א. משור.

טו"ר [טור"ן]. כננת.

שיטה מקובצת

א) צור יוצא מן הכותל או שהיה קנה עולה מאליו: ב) מוקצה הואי ולא היתה עומדת לישחט בשבת: ג) מן הבשר ועוד שקצץ מן המחובר: ד) אלא חיתוך כמו מחתכין את הולרועין: ט) המשתחוה לאילן לא אסרו אלא תוספת דוקא. גיב' עי' פ' כל הצלמים דף מח ע"א. ועיין תוס' שם דף מה ע"ב: